

Већу интердисциплинарних студија Универзитета уметности у Београду
Београд, Косанчићев венац 29

Сенату Универзитета уметности у Београду
Београд, Косанчићев венац 29

Предмет:

**Извештај Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта
Добривоја Милијановића:**

”Аудио-визуелна синтеза: стварање интерактивних звучних скулптура”

Уводно образложење

Добривоје Милијановић пријавио је јуна 2011. године Универзитету уметности у Београду докторски уметнички пројект под називом ”Аудиовизуелна синтеза: стварање интерактивних звучних скулптура”. На седници Већа интердисциплинарних студија 29. септембра 2011. године донесена је Одлука о формирању Комисије за процену теме у саставу: Владан Радовановић, мр Чедомир Васић, ред. проф. и мр Љубиша Јовановић, ред. проф. Комисија је 4. новембра 2011. године поднела позитиван Извештај који је усвојен на седници Већа интердисциплинарних студија одржаној 15. децембра 2011. године. Одлуком Сената Универзитета уметности од 29. децембра 2011. године усвојен је позитиван Извештај комисије за процену теме докторског уметничког пројекта и одобрен рад на изради докторског уметничког пројекта под називом ”Аудиовизуелна синтеза: стварање интерактивних звучних скулптура” кандидата Добривоја Милијановића. За ментора је одређен мр Љубиша Јовановић, ред. проф. ФМУ, а за ко-ментора мр Чедомир Васић, ред. проф. ФЛУ. Кандидат је 5. јуна 2014. године поднео молбу Већу интердисциплинарних студија да му се одобри продужетак рока за завршетак студија за један семестар, из разлога што је током рада на докторском уметничком пројекту дошао до нових открића која су довела до проширења и продубљивања истраживачког процеса. Веће је на седници одржаној 12. јуна 2014. године уважило разлоге наведене у молби студента и одобрило продужетак рока за завршетак

студија. Веће интердисциплинарних студија је, на основу обавештења ментора о завршеном раду на уметничком пројекту од 28. октобра 2014, на седници одржаној 13. новембра 2014. године једногласно донело Одлуку о именовању Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта ”Аудио-визуелна синтеза: стварање интерактивних звучних скулптура” кандидата Добривоја Милијановића, у саставу: мр Љубиша Јовановић, ред. проф. ФМУ – ментор, мр Чедомир Васић, ред. проф. у пензији ФЛУ – ко-ментор, Бранислава Стефановић, ред. проф. ФДУ, др Никола Шуица, ванр. проф. ФЛУ и др Миомир Мијић, ред. проф. Електротехничког факултета УБ.

Биографија кандидата

Добривоје Милијановић је рођен 1981. године у Београду, где је одрастао, школовао се и играо рукомет. Данас је доцент на Факултету драмских уметности у Београду, на Катедри за снимање и дизајн звука. Бави се дизајном звука за сценске догађаје, електронском музиком и интерактивним звучним инсталацијама. Издвајамо следеће радове Добривоја Милијановића: Дизајн звука за позоришну представу ”Мали ми је овај гроб” у режији Дина Мустафића, техно-индустријал пројекат *раум.нул* у сарадњи са Крисом Брукмајером, дизајн звука за позоришну представу ”Радници умиру певајући” у режији Анђелке Николић, дизајн звука за концерте музичког састава ”Севдах Такхт Дамира Имамовића”, дизајн звука за позоришну представу ”Кнегиња Јелена Балшић” у режији Браниславе Стефановић, интерактивна звучна скулптура ”REMIKSER: Social Jam Session” у сарадњи са Мином Пишчевић, петодневна радионица ”Вук и звук”, дизајн звука за позоришну представу ”Арапска ноћ” у режији Љубише Матића, дизајн звука за позоришну представу ”Издаја” у режији Горана Шушљика, оригинална музика за представу ”Wer bin ich?/Who am I?” у режији Дидија Брукмајера (*Musiktheater Linz*), оригинална музика за представу ”Heart of Darkness” (Phoenix Theater Linz).

Детаљна анализа рада

Докторски уметнички пројекат Добривоја Милијановића образлаже уметничку тезу да је чин излагања и коришћења фоносинтетске интерактивне

звучне скулптуре у урбаном јавном простору вишемедијски сценски догађај – ритуал. Фоносинтеза као врста аудио-визуелне синтезе је интерактивни процес стварања аудиторних и скулптурално-светлосних објеката и њиховог спајања у аудио-визуелне објекте који се кориснику/интерпретатору представљају у простору фоносинтезе. Као покретач процеса фоносинтезе јавља се глас корисника. Фоносинтезу врши интерактивна звучна скулптура – фоноаутотроф, постављен у пажљиво изабран урбани јавни простор (Галерија Народне банке Србије, Дом омладине Београда). Уметнички циљ и идеја фоносинтезе јесте стварање интерактивног сценског догађаја – ритуала – који комбинује просторну инсталацију, *sound art* / уметност звука, постдрамско позориште и дигиталну уметност. Фоноаутотроф на учеснике ритуала делује емитовањем аудио-визуелних објеката који граде и мењају атмосферу сценског простора, тј. аудио-визуелни објекти се перципирају као низ чулних надражаја који изазивају различите емотивне реакције публике. У фоносинтетском ритуалу глас је извор садржаја постдрамског позоришног чина. Од публике у простору фоносинтезе очекује се да учествује у извођењу ритуала путем гласовне интеракције са фоноаутотрофом, кретањем кроз инсталацију и интерпретацијом ефемерне аудио-визуелне композиције која је представљена. Увођењем у интерактивну звучну инсталацију посетилац бива окружен аудио-визуелним надражајима. Кретање корисника кроз инсталацију посматра се као мизансцен извођача на који се утиче распоредом скулптуралних елемената у сценском простору. Фоносинтетски ритуал се, као хибрид инсталације и перформанса, може изводити у различитим отвореним и затвореним урбаним просторима, самостално или у оквиру фестивала нових медија.

У светлу савремених могућности за бављење мултимедијалном уметношћу Добривоје Милијановић развио је идеју о новој уметничкој дисциплини обликовања звука (енгл. *sound shaping*) и уметничког занимања обликоватеља звука (енгл. *sound shaper*). Обликовање звука је засновано на стварању, организовању и представљању једномедијских и вишемедијских догађаја у простору и времену постдрамског позоришног чина, који настаје звучном побудом и изведен је из звучне побуде. Као обликоватељ звука покушава да кроз фоносинтезу, спајајући

знања из блиских уметничких и научних дисциплина, установи сопствену поетику. Цео рад користи савремене технологије и комуницира са публиком језиком информатичког доба, кроз деловање у области нових медија.

Постављање фоноаутотрофа у простор јесте уметнички захват комбиновања скулптуралних и аудио-визуелних елемената интерактивне звучне скулптуре са акустичким, визуелним и доживљајним квалитетима изабраног простора. Међусобним прожимањем интерактивне звучне скулптуре и простора настаје интерактивна звучна инсталација. Перцепцијом сложене аудио-визуелне ситуације са директним учествовањем остварује се суштина фоносинтетског ритуала – урођеност у колективни стваралачки процес који мења доживљај бивствовања и подстиче на размишљање о гласу као изражајном средству емоционалног и друштвеног бића.

Приказ и анализа теоријске студије

Теоријска студија која је саставни део докторског уметничког пројекта ”Аудио-визуелна синтеза: стварање интерактивних звучних скулптура” Добривоја Милијановића садржи, након апстракта (стр. 6-11) и увода (стр. 12-45), поглавље ”Фоносинтеза – структура, композиција” (стр. 46-63), ”Простор фоносинтезе” (стр. 64-74), ”Увод у фоносинтетски ритуал” (стр. 75-78), ”Процес стварања фоносинтетског ритуала кроз пример реализоване интерактивне звучне инсталације ”Фоносинтеза: Звучни букет”” (стр. 79-106), ”Предлог реализације фоносинтетског ритуала ”Фоносинтеза: Биомаса”” (стр. 107-110), ”Закључак” (стр. 111-112), ”Литература” и ”Прилози” (стр. 113-116).

Кроз поглавље ”**Увод – од идеје до парадигме**” Добривоје Милијановић излаже поетичку и теоретску основу свог пројекта, износећи с једне стране историју настанка самог ”Звучног букета” дајући индивидуални печат уметности звука, а с друге стране анализирајући свет савремене уметности из угла дизајнера и обликоватеља звука. Тиме нам представља уметност звука као поље за остварење вишемедијских уметничких радова, сједињавањем нових технологија и савремених аспеката интерактивног стваралаштва. Увод садржи и интервјуе са др Клаудијом Шнуг и Крисом Брукмајером, МА, којима су из различитих углова осветљена

теоријска и практична упоришта фоносинтетског ритуала и отворене могућности даљег уметничког развоја идеје фоносинтезе. Одређивањем оквира уметничког деловања дефинисањем уметности звука, звучне скулптуре и звучне инсталације, те интерактивности и вишемедијске уметности, Добривоје Милијановић отвара простор за успостављање уметничког процеса кроз друго поглавље: **”Фоносинтеза – структура, композиција”**. Ово поглавље садржи успостављање дефиниције фоносинтезе и објашњење појма фоносинтетских медијских објеката. Кроз шест тачака које обухватају све битне аспекте – синтетизовање аудио-визуелног објекта, аудиторни објект, скулптурално-светлосни објект, гласовна побуда у простору фоносинтезе, звучна побуда изван простора фоносинтезе – суперслух, синхреза – Добривоје Милијановић излаже суштину идеје докторског уметничког пројекта. Ако се за поједина поглавља може рећи да су логично објашњење и појашњење појмова који чине фоносинтезу, кроз одсек у коме се објашњава суперслух добијамо ”хумани и поетски аспект” самог рада. Коришћењем технологије у сврхе неперспективног слушања Добривоје Милијановић омогућава публици субјективни доживљај звука урбаног јавног простора.

Треће поглавље **”Простор фоносинтезе”** анализира физички и доживљени простор, ослањајући се на теоријска разматрања угледних теоретичара и стваралаца: Шуваковић, Брук, Лабел, Пасквалото, Ли Ксијаодонг, Беме. На овај начин Добривоје Милијановић дефинише простор у којем ће се одиграти фоносинтетски ритуал. Кроз четврто поглавље **”Увод у фоносинтетски ритуал”** Добривоје Милијановић рекапитулира теоријске и поетске основе установљене у претходним поглављима, а затим дефинише шта је још потребно да излагање интерактивне звучне инсталације прерасте у постдрамски сценски догађај: слушање, посматрање и осећање скулптуре, других учесника, простора, као и звучних и светлосних маса, ствара у кориснику сложenu перцептивно-емоционалну представу; присуство већег броја људи окупљених око заједничког стваралачког процеса буди и осећање припадности групи.

У поглављу **”Процес стварања фоносинтетског ритуала кроз пример реализоване интерактивне звучне инсталације ”Фоносинтеза: Звучни букет”** Добривоје Милијановић предлаже три фазе процеса стварања фоносинтетског

ритуала и објашњава их кроз планирање, грађење и извођење. Веома детаљно и прецизно се у овом поглављу објашњава процес настанка фоносинтетског ритуала као вишемедијског уметничког рада. Технолошки аспекти израде и извођења су дати прегледно, тачно и разумљиво, тако да и недовољно упућени читаоци или учесници у пројекту могу разумети начин функционисања скулптуре и интерактивни процес. Шесто поглавље **”Предлог реализације фоносинтетског ритуала ”Фоносинтеза: Биомаса”**” доноси разрађену идеју за извођење интерактивне звучне скулптуре и њено смештање у урбани јавни простор. Овај постдрамски ритуал треба да истражи положај гласа појединца урођеног у просторно-временску композицију. Посебно интересантан аспект чини избор простора у коме би се одвијао процес – ритуал. Наиме, Добривоје Милијановић предлаже реализацију овог пројекта у просторима напуштених индустријских објеката. Значајан изазов чини могућност уметничког сједињавања инсталације са релативно новом научном граном – индустријском археологијом.

У **”Закључку”** Добривоје Милијановић разматра могућности за даљи развој поетике фоносинтезе кроз проширивање и продубљивање свих аспеката креативног и технолошког процеса. Брзи и неумитни развој дигиталних технологија намеће нове токове уметничког изражавања и привлачења публике. Пројекти попут фоносинтезе представљају једну од могућности нових видова интеракције стваралаца и публике.

Закључак са образложењем уметничког доприноса рада

Докторски уметнички пројекат Добривоја Милијановића, фоносинтетски ритуал *Аудио-визуелна синтеза: стварање интерактивних звучних скулптура*, настао је као резултат темељног проучавања уметности звука и драматургије звука постдрамског позоришта, а затим спајања излагачких и звучних са сценским уметностима кроз интеракцију публике са уметничким делом.

Сједињавањем различитих уметничких облика кроз процес *фоносинтезе* Добривоје Милијановић формира постдрамски позоришни чин у којем публика постаје иницијатор и учесник у вишемедијском раду. Ритуал *фоносинтезе* је отворено уметничко дело које публика довршава интеракцијом са вишемедијском

инсталацијом. *Фоносинтеза* је и отворена, креативна платформа на којој други ствараоци могу да граде нова и другачија уметничка дела.

Текст Добривоја Милијановића преплиће теоријске и поетске токове водећи читаоца ка вишемедијском интерактивном сценском делу постављеном у шири историјски и савремени контекст система уметности. Поред теоријских и поетских разматрања, текст доноси и јасно разложен технолошки процес стварања и постављања у простор интерактивне звучне скулптуре ”Фоносинтеза: Звучни букет” коју је Милијановић јавно изводио у неколико наврата. Текст **се** завршава предлогом за реализацију фоносинтетског ритуала ”Фоносинтеза: Биомаса”.

На основу критичког сагледавања и оцене резултата уметничког и теоријског дела уметничког пројекта ”Аудио-визуелна синтеза: стварање интерактивних звучних скулптура” Комисија констатује да пројекат по свим својим одредницама и елементима испуњава високе критеријуме докторског уметничког пројекта. Стога Комисија предлаже Већу интердисциплинарних студија и Сенату Универзитета уметности у Београду да овај Извештај усвоје и покрену процедуру за јавну одбрану докторског уметничког пројекта ”Аудио-визуелна синтеза: стварање интерактивних звучних скулптура” кандидата Добривоја Милијановића.

Комисија у саставу:

мр Љубиша Јовановић, редовни професор ФМУ, ментор

мр Чедомир Васић, редовни професор у пензији ФЛУ, ко-ментор

Бранислава Стефановић, редовни професор ФДУ

др Никола Шуица, ванредни професор ФЛУ

др Миомир Мијић, редовни професор Електротехничког факултета УБ